

Moje osobní motivace k výkonu funkce generálního ředitele ČT

Svět jsem začal pořádně vnímat na počátku 60. let, kdy se rigidní komunistická mašinerie začala rozvolňovat a i k nám občas pronikl závan svobodomyšlného a – jak bylo tehdy na západě v módě - intelektuálního a liberálního myšlení. Pak přišel vpád spřátelených vojsk a sovětská okupace. Když do Prahy přijely ruské tanky, bylo mi 14 let a ten zážitek zcela předurčil mé životní názory a další směřování.

Pubertu a mladá léta jsem prožil v době normalizace, což bylo jedno z nejdusnějších období v novodobých dějinách. Samozřejmě jsme se s tím nesmířili, i když jsme ani moc nevěřili, že se dožijeme změny k demokracii. Režim – ale zejména reakce generace našich rodičů – budily dojem, že je to navždy. Snažili jsme se svobodně komunikovat a intelektuálně se vzdělávat aspoň v malém kroužku. Pochopitelně – jak odpovídalo našemu tehdejšímu věku - jsme chtěli dát o svém názoru nějak vědět. Proto jsme začali psát, vydávat a rozšiřovat samizdatový časopis Prostor.

Demokratický systém nakonec přišel až v mém středním věku. Díky kontaktu s disentem, každodennímu poslechu českého vysílání BBC a také Svobodné Evropy, jsme ale byli aspoň trochu připraveni na úkol, který nás jako generaci čekal. Ještě v prosinci 1989 jsme začali připravovat vydávání týdeníku OF, nazvaném Fórum. Na všech místech, která jsem později prošel jako šéfredaktor nebo komentátor jsem se snažil dělat novinářinu anglosaským stylem nepředpojatě, neideologicky, neaktivisticky a se zdravou skepsí vůči politikům a jejich verbálním prohlášením.

O to samé - samozřejmě v televizně atraktivní podobě - jsem usiloval v Nově, a to jak ve zpravodajství, tak při koncipování a moderování diskusního pořadu „Sedm čili 7 dní“.

Časem se ovšem člověk mentálně poněkud opotřebován efemerním světem zpravodajství, kde každá zpráva, kterou zpočátku všichni pokládají za nesmírně důležitou, žije jen jeden den. Dospěje k tomu, že by rád trochu nahlédl hlubší souvislosti a chápat společnost a svět jako jeden celek. Možná bych se k tomu sám neodhodlal, kdyby nedošlo k událostem okolo Novy. Svět televize – jak všichni víme – je svým třpytem reflektorů příliš lákavý. Ale vývoj případu Nova rozhodl, že jsem dostal možnost se na sebe a na svět podívat trochu z nadsledu. Věnoval jsem se možná ne tolik společensky atraktivním činnostem, jako by bylo ředitelování největší soukromé televize, ale takovým, které pomáhaly na svět důležitým fenoménům, jakým byla třeba digitalizace. Vedle toho jsem se stále snažil přispívat k veřejné debatě. Psal jsem komentáře, připravoval pořady o stavu médií a nakonec jsem o české společnosti a politice vydal knihu.

Uvádím to všechno proto, že mi rozhodně nebyl a není lhostejný stav naší společnosti. Nemám na mysli jednotlivé kauzy a excesy, ale především úroveň naší veřejné debaty. Česká společnost bezesporu pokročila do určitého stádia. Máme demokratické zákony, máme všechny demokratické instituce, fungující tržní hospodářství, dělbu moci, nezávislé soudnictví. Máme svobodu slova a pracují zde svobodná média. Přes všechny nářky na tom po materiální stránce nejsme špatně. Ale všichni vidíme řadu problémů, jako je všeobecná neúcta k právu a neochota dodržovat pravidla, byť třeba jen při řízení auta. Jsme svědky netolerance, neochoty naslouchat jinému stanovisku, ale na druhou stranu nemalá část populace trpí absencí vlastního názoru a značnou ochotou nechat se zmanipulovat nabídkou jednoduchých řešení nebo primitivními marketinkovými triky. A to vůbec nemluvím o té všeobecné orientaci na konzum a absenci duchovního a kulturního rozměru života. Navíc

nelze nevidět určitý strach ze ztráty národní identity, který se právě projevuje příklonem k jednoduchým řešením.

Je zřejmé, že přijímáním dalších zákonů a vytvářením nových úřadů již mnoho nezmůžeme. V tomto stádiu demokracie je klíčové, zda se demokratické principy stanou součástí všeobecného uvažování a chování nás všech. Jde o to, aby se z nás stali skuteční demokraté. To zákony a úřady nezařídí. Demokracie se nedá nařídit a nefunguje jen ustavením demokratických institucí. Demokracie je způsob uvažování, který je třeba dlouhodobě kultivovat, tak aby postupně prostoupil celou veřejností. Nejde o to společnosti něco vnucovat, ale vést společnost k rozumné diskusi místo k násilí, k respektu k právu a pravidlům demokracie, ale zároveň i k samostatnému uvažování a vnitřní potřebě být svéprávným a sebevědomým občanem. Jde také o to umožňovat lidem chápat svět kolem ve všech souvislostech, umožňovat jim pochopit jejich úděl a dobu, do které se narodili a v které je jim dáno žít.

Na toto úkolu musí ovšem pracovat jiné instituce, především média, kulturní instituce a umění. Všichni zároveň víme, že úroveň médií není zdaleka optimální. To ovšem není jen případ České republiky, jde o ne-li celosvětový, tak rozhodně evropský trend. Úbytek čtenářů a diváků, snížené příjmy z inzerce vedou k tvrdému konkurenčnímu boji, k úsporám na výdajích za kvalitní novináře, k všeobecné bulvarizaci a k honbě za senzacími. Média usilují o to vyvolávat co nejvíce emocí, jejich řeč je klipovitost, sdělení je založeno na obrazech a výkřicích. To vše výrazně ovlivňuje povahu celonárodní diskuse, která je rovněž založena na výkřicích a na mediálních obrazech, na emocích a často zcela postrádá racionální jádro. Tím se pochopitelně mýjí s podstatou věci, kterou by měla řešit.

A právě v tomto období všeobecné bulvarizace – uznávám, že se na tom u nás podílela i TV Nova – obrovsky vzrůstá význam médií veřejné služby, jako doslova ostrovů nezávislého a nepředpojatého pohledu na svět, ze kterého si člověk může utvářet názor, jako normotvorné a kulturní instituce, jako zprostředkovatele poznání a pochopení tohoto světa

Proto je mimořádně důležité, aby média veřejné služby měla v současném mediálním prostoru co nejvýznamnější postavení, stála z ekonomického hlediska na zdravém základě a byla schopna podávat v oblasti televizní tvorby špičkové výkony, přinášet nové a nové podněty k poznání našeho světa.

A jaký podstatnější a důležitější úkol může existovat pro člověka, který celý život pracuje v médiích a kultuře, zabýval se v různých pozicích novinářinou a literaturou, výrobou televizních pořadů, uvažuje o médiích a není mu lhostejný osud vlastní země? Který by mohl zúročit vše, co se naučil a pomohl tak k směřování země k demokracii, prosperitě a k takové podobě státu, kde chceme všichni žít? Jaká větší výzva může existovat pro člověka, který má již dost zkušeností ale ještě i relativně dost sil, než vybudovat takovou instituci, jež může významně ovlivnit úroveň demokracie ve vlastní zemi?

Osobně si nedovedu představit pro sebe důležitější úkol.

A to je moje osobní motivace.

Jan Vávra